

Danmarks Automobilforhandler Forenings brugtbilkatalog

Jnr.: 2:8032-22/kb

Rådsmødet den 30. september 1998

1. Resumé

Danmarks Automobilforhandler Forening (DAF) har ved anmeldelse af 16. marts 1998 ansøgt om en fritagelse efter konkurrencelovens § 8, stk. 1, til foreningens udgivelse af et katalog med orienterende priser på op til 8 år gamle brugte biler.

Kataloget (der også distribueres på diskette) udsendes hvert kvartal, og angiver det forventede gennemsnitlige prisniveau for de forskellige bilmodeller i den kommende 3-måneders periode. Ved beregningen af katalogpriserne tages der udgangspunkt i nybilpriserne, der nedskrives efter regler baseret på indsamlede oplysninger og statistikker om markedsudviklingen.

Kataloget anvendes af både DAF-medlemmer og andre bilforhandlere som et værktøj, der kan lette deres arbejde, fordi de dermed undgår selv at skulle konsultere en lang række data til brug ved prissætningen. Desuden anvendes kataloget af skattemyndighederne, banker og finansieringsinstitutter samt revisor- og advokatkontorer.

På den ene side er der tale om en brancheforenings tilkendegivelse af vejledende priser, der som udgangspunkt vil være omfattet af konkurrencelovens § 6, fordi de i praksis kan have en prisstyrende effekt.

På den anden side er brugtbilmarkedet et meget stort og uoverskueligt marked, som adskiller sig på væsentlige punkter fra salg og videresalg af nye varer, og som betyder, at kataloget må anses som et nyttigt hjælpemiddel til at mindske den usikkerhed, der ofte vil være forbundet med vurderingen af en brugt bils værdi.

2. Afgørelse

Det meddeles DAF, at det anmeldte brugtbilkatalog ikke efter de forhold, Konkurrencerådet har kendskab til, er omfattet af forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler mv. i konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 3, og at rådet derfor ikke finder anledning til at gribe ind over for kataloget, jf. lovens § 9.

Da kataloget ikke falder ind under konkurrencelovens § 6, er en vurdering af, om betingelserne for fritagelse efter § 8 er opfyldt, uforholdsmæssig.

Ved afgørelsen har Konkurrencerådet lagt vægt på, at kataloget, på grund af brugtbilmarkedets særlige karakter, ikke ses at have nogen direkte eller indirekte prisnormerende virkninger.

3. Sagsfremstilling

Ved anmeldelse af 16. marts 1998 ansøgte Danmarks Automobilforhandler Forening (DAF) om en fritagelse efter konkurrencelovens § 8, stk. 1, til foreningens udgivelse af et brugtbilkatalog.

Kataloget udgives hvert kvartal, og priserne angiver den gennemsnitlige forhandlerudsalgspris på de enkelte årgange og modeller ved kontantsalg af op til 8 år gamle biler i normalt vedligeholdt og salgsklæret stand.

Markedet

DAF's brugtbilkatalog omfatter et stort antal brugte biler, som varierer med hensyn til mærke, model, årgang, størrelse osv. Men den mærkespecialisering, der eksisterer på nybil-markedet, gør sig ikke gældende for brugte biler, hvor også nybil-forhandlerne modtager og videresælger

indbytningsbiler af andre mærker end dem, de repræsenterer som autoriserede forhandlere. En inddeling af markedet efter bilmærker/-typer er derfor ikke relevant.

Derimod bør der skelnes mellem den handel, der varetages af virksomhederne og den, der foregår mellem private. For virksomhederne gælder der særlige lovregler (købelov, kreditaftalelov osv.), ligesom virksomhederne kan anvende konkurrencemidler (fx garanti og service), som i reglen ikke står til rådighed for privatpersoner.

Det relevante produktmarked bør derfor defineres som markedet for handelen med brugte biler, der sker via bilforhandlerne (dvs. de autoriserede nybilforhandlere, rene brugtbilforhandlere, brugtbilauktioner og autoværksteder).

Brugte biler er et større forbrugsgode, og store prisforskelle mellem lokalområder kan motivere forbrugerne til at købe langt fra deres bopæl. Desuden anvendes kataloget af såvel DAF-medlemmer som andre forhandlere over hele landet, og det relevante geografiske marked er derfor hele Danmark.

Ifølge de seneste tal fra Danmarks Statistik beløb den samlede momspligtige omsætning (dvs. bruttoavancen) ved salg af brugte biler på det danske marked sig i 1995 og 1996 til henholdsvis ca. 4,4 mia. kr. og ca. 3 mia. kr.

Ifølge anmeldelsen skønnes DAF's knapt 1.000 medlemmer (dvs. de autoriserede forhandlere) at tegne sig for en andel på ca. 50% af brugtbilsalget.

Fordelingen mellem forhandlernes salg til private og til erhvervsbrug har gennem de seneste mange år ligget konstant på henholdsvis ca. 94% og 6%.

Det anmeldte brugtbilkatalog

Det er et udvalg på 5 DAF-medlemmer, der står for katalogets udarbejdelse, og som har til opgave at sikre størst mulig relevant udbredelse af DAF's brugtbilkatalog og elektroniske database. Kataloget indeholder det gennemsnitlige niveau, som udvalget ud fra en vurdering af markedsforholdene finder, at forhandlerudsalgsprisen kommer til at ligge på de næste 3 måneder.

Til dette formål anvender udvalget bl.a. statistiske data over annoncerede og faktisk opnåede priser fra 861 indberettende forhandlere, geografisk jævnt fordelt over hele landet. DAF-medlemmer udgør knapt 60% af de indberettende forhandlere. De faktisk opnåede salgspriser, der indgår i det statistiske materiale, svarer til ca. 25% af det samlede brugtbilsalg, og ca. halvdelen af disse stammer fra rene brugtbilforhandlere.

Ud over de statistiske data indgår brugtbiloversigter og –annoncer fra magasiner og dagblade, importørernes nybilpriser og indberettede standardpriser til Told og Skat, indberetninger om brugtbilsituationen fra DAF's mærkeforenings- og lokalformænd samt udvalgets egne situationsrapporter.

Ved beregningen af katalogets vejledende salgspriser tages der udgangspunkt i nybilpriserne, der nedskrives procentuelt på basis af de indsamlede statistiske oplysninger om markedsudviklingen for henholdsvis person- og varebiler.

Der arbejdes ud fra givne forudsætninger om, at bilen har været i privateje, at den har været vedligeholdt på normal vis, og at det årlige kilometertal ligger på 15.000 km for benzindrevne personbiler (20.000 km for varebiler og dieseldrevne biler). Kataloget giver bl.a. eksempler på, hvilke forhold der umiddelbart kan begrunde et tillæg eller fradrag til den anførte gennemsnitspris, og angiver desuden en kilometersats, som kan benyttes til korrektion af prisen, hvis bilen har kørt mere eller mindre end den gennemsnitlige kilometernorm.

Endvidere gøres der i kataloget opmærksom på, at der også i Danmark kan konstateres lokale prisforskelle som følge af udbud og efterspørgsel samt traditioner mv., og at katalogets priser er udtryk for et gennemsnit heraf.

Kataloget omfatter ca. 30 bilmærker, inden for hvilke der findes en lang række modeller. Disse er igen opdelt i forskellige typer. Som eksempel kan nævnes Toyota personbiler. Her findes p.t. 8 modeller, og alene inden for én af disse modeller – Toyota Corolla – er der angivet 40 forskellige typer/varianter, hvilket umiddelbart efterlader indtryk af et meget detaljeret priskatalog.

Men også inden for de specifikke typer er der stor variation med hensyn til teknisk og vedligeholdt stand, tilbehør, farvepræferencer osv., og trods katalogets detaljeringsgrad er der alene tale om en pris, baseret på gennemsnitsbetragtninger, og med en minimal sandsynlighed for at værdien af den enkelte bil rent faktisk svarer til gennemsnittet.

Kataloget sælges og distribueres af DAF's forlag, og de indeholdte data distribueres desuden på diskette af Bilinfo A/S, som DAF er medejer af. Bilinfo-disketten indeholder de samme data som kataloget plus en række data, der er indlagt til brug for beregning af den enkelte bils pris, når der korrigeres for de forskellige forhold, hvor bilen afviger fra gennemsnittet.

Både kataloget og Bilinfo-programmet er tilgængeligt for alle interesserede, og stilles jævnligt til rådighed for forbrugere i magasiner, dagblade og i forbindelse med biludstillinger.

Ud over DAF's medlemmer er det primært andre bilforhandlere, offentlige myndigheder (især skattemyndighederne), banker og finansieringsinstitutter samt revisor- og advokatkontorer, der abonnerer på kataloget. Største enkeltkunder er Den Danske Bank med 500 kataloger og Centralforeningen af Autoreparatører i Danmark med 450 kataloger.

DAF's argumentation for fritagelse

Det er DAF's opfattelse,

- at kataloget bidrager til at styrke effektiviteten, fordi det letter den enkelte bilforhandlers prissætning af en brugt bil ved, at forhandleren – især når der er tale om et bilmærke, som han ikke selv forhandler – undgår at skulle konsultere en meget lang række data til brug ved sin prissætning;
- at også forbrugerne har fordele af kataloget, fordi de i en købsituation har mulighed for at orientere sig om prisniveauet for de enkelte bilmodeller og i en salgssituation bedre vil kunne gennemskue de beregninger, der ligger til grund for forhandlerens købstilbud;
- at der ikke pålægges forhandlerne unødige begrænsninger, da det står dem frit, om de vil anvende kataloget, ligesom de angivne priser på ingen måde binder forhandlerens prissætning;
- at kataloget ikke giver mulighed for at udelukke konkurrencen på det danske brugtbilmarked, da det blot er et tilbud til brugerne, som ofte sideløbende anvender alternative prisinformationer (som eksempler på andre informationsformidlere er nævnt BCA Autoauktioner, Bilmagasinet-Bilmarkedet og ADP Dealer Service, der står for AutoNet – en brugtbilsdatabase på internettet, hvor forhandlere kan annoncere brugte biler).

Herudover har DAF henvist til, at firmaet Eurotax siden 1957 har udgivet tilsvarende brugtbilpriskataloger i en lang række andre europæiske lande, hvilket efter DAF's opfattelse må tages som udtryk for, at udgivelse af brugtbilcataloger kan fritages efter EU's konkurrenceregler.

Høringssvar

Konkurrencestyrelsen har bedt om FDM's, Forbrugerstyrelsens og Forbrugerrådets bemærkninger til det anmeldte katalog.

FDM har oplyst at kataloget benyttes i både FDM's juridiske og tekniske afdeling som ét af elementerne i forbindelse med rådgivning ved køb/salg af brugt bil.

Det er FDM's opfattelse, at kataloget primært er bilforhandlernes værktøj og kun i begrænset omfang anvendes af private bilejere. Desuden finder FDM, at katalogets angivelser bør tages med et vist forbehold, hvis der er tale om specielle eller mindre udbredte biler, og at prisangivelserne bør sammenholdes med de andre tilgængelige oplysninger om bilpriser, fx databaserne på internettet med faktisk annoncerede priser.

Forbrugerstyrelsen har oplyst, at man hverken i forbindelse med klagesager eller i det daglige arbejde anvender kataloget i nævneværdigt omfang. Heller ikke Forbrugerklagenævnets sagkyndige støtter sig til kataloget ved vurdering af, om en aftalt købesum er rimelig, men anvender i stedet andre tilgængelige prisoplysninger, hovedsageligt gennem annoncemateriale. (Det bemærkes dog, at Forbrugerstyrelsen telefonisk har oplyst, at en stor del af de henvendelser, styrelsen får på brugtbilområdet, vedrører biler, der er mere end 8 år gamle, og som dermed ikke er omfattet af kataloget).

Forbrugerstyrelsen har ikke noget nærmere kendskab til katalogets informationsværdi for den enkelte forbruger, men mener, at nytten i den vejledning, der evt. kunne hentes ved indbytning af en brugt bil, er begrænset, eftersom det er forhandlerudsalgpriser, der er angivet i kataloget.

Forbrugerrådet udtrykker generel betænkelighed ved prisvejledninger udarbejdet af brancheforeninger, og finder det svært at fastslå, at forbrugerne nyder særlige fordele af brugtbilcataloget.

Forbrugerrådet anvender kataloget i forbindelse med arbejdet i Forsikringsankenævnet til vurdering af skadesopgørelser, og det er opfattelsen, at kataloget sammen med andre kilder (annoncemateriale mv.) er med til at lette sagsbehandlingen i klagenævnet.

Vejledende brugtbilpriser i andre lande

Brugtbilpriskataloger findes i stort set alle europæiske lande, men ifølge de foreliggende oplysninger er det i modsætning til Danmark ikke de respektive bilforhandlerforeninger, der står for udgivelsen.

I landene uden for Skandinavien er det informationsselskabet Eurotax med hovedsæde i Schweiz, der er førende inden for indsamling, bearbejdning og udgivelse af prisinformationer på bilområdet. Eurotax udgiver brugtbilcataloger i 18 europæiske lande og udgiver desuden kataloger med vejledende priser på alle former for brugte køretøjer og reservedele samt omkostningsberegninger for værkstedsarbejde.

Prisoplysningerne i Eurotax' brugtbilcatalog omfatter som det danske op til 8 år gamle biler og er udarbejdet på baggrund indberetninger til Eurotax' egen database, andet statistisk talmateriale samt udgiverens egne markedsvurderinger. Priserne er udtryk for det gennemsnitlige prisniveau, baseret på udviklingen i udbud og efterspørgsel og udlignet for regionale forskelle.

Norge

I Norge har de norske konkurrencemyndigheder i begyndelsen af 90'erne afvist at forny en dispensation, som Norges Bilbransjeforbund havde haft siden 1976 til at udgive et brugtbilpriskatalog.

Begrundelsen for den mangeårige dispensation var, at netop brugtbilmarkedet er et stort og uigennemskueligt marked, og Bilbransjeforbundets brugtbilcatalog blev derfor anset for et nyttigt hjælpemiddel, som kunne give bilforhandlere og kunder den nødvendige information, der er en

forudsætning for effektiv konkurrence på brugtbilmarkedet.

Afslaget på at forny dispensationen skyldtes, at Bilbransjeforbundet ønskede at ændre grundlaget for udarbejdelse af katalogpriserne. Fra at basere katalogpriserne på statistisk opnåede brugtbilpriser skulle de nu fastsættes af en komité, der var sammensat af repræsentanter for de mest solgte bilmærker og de tre bilejerorganisationer, og som alene skulle tage udgangspunkt i indrapporterede priser fra et begrænset antal bilforhandlere i Oslo-området.

Den ønskede ændring begrundedes med, at man ikke havde magtet at tilvejebringe et pålideligt katalog ved udelukkende at basere det på indrapporterede priser, og at den foreslåede model lettere og hurtigere ville opfange svingninger i markedspriserne.

Konkurrencemyndighederne fandt imidlertid ikke, at den ønskede model – på grund af det spinkle datagrundlag – var tilstrækkelig til at sikre, at kataloget gav et rimeligt korrekt billede af de faktiske markedspriser, hvormed nytteværdien for brugerne ville gå tabt.

Ifølge Konkurransetilsynet findes der stadig et brugtbilcatalog i Norge, men det udgives i dag af de norske bilejerorganisationer (Norges Automobilforbund, Kongelig Norsk Automobilklub og Motorførernes Afholdsforening).

Sverige

I Sverige har Motorbranschens Riksförbund gennem mange år og indtil 1994 udgivet et priskatalog (prognosprislister) for brugte biler.

Det svenske brugtbilcatalogs priser udarbejdedes med udgangspunkt i prisstatistikker, som indsamledes fra medlemsvirksomheder rundt om i landet. På baggrund af tilgængelige oplysninger om udbud og efterspørgsel udarbejdede udvalget en prognose over prisudviklingen for den kommende tremåneders periode, og de forudberegnete priser blev herefter tillagt eller fradraget oplysningerne i prisstatistikken. Desuden blev der foretaget ekstrapolation for at nå frem til priser for forskellige modelvarianter og for modeller med varierende kilometerantal og fabriksmonteret tilbehør.

Udgivelsen af det svenske brugtbilcatalog havde tilbage i 1974 været vurderet efter den dagældende svenske konkurrencelov, hvor Näringsfrihetsombudsmannen konstaterede, at uanset kataloget kunne have en prisstyrende effekt, måtte der lægges vægt på, at der var tale om et stort og uoverskueligt marked, hvor prislisterne kunne være et middel til at mindske den usikkerhed, der er forbundet med et bilkøb. NO fandt derfor ikke grundlag for at skride ind over for kataloget.

I 1993 fik Sverige imidlertid en ny konkurrencelov, hvor forbuds- og fritagelsesbestemmelserne i altovervejende grad svarer til dem, der i dag gælder i Danmark, og i 1994 afslog Konkurrensverket en ansøgning om fritagelse til fortsat udgivelse af kataloget. Konkurrensverket fandt det bl.a. ikke tilstrækkeligt godtgjort, at kataloget "bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framtidskridande" eller "tillförsäkras konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås".

4. Vurdering

Konkurrencelovens §§ 6 og 7

DAF's udarbejdelse og udsendelse af vejledende brugtbilpriser er omfattet af både virksomheds- og aftalebegrebet i konkurrencelovens § 6, der også gælder vedtagelser, beslutninger osv., truffet af en sammenslutning af virksomheder, fx ved dens kompetente organer, jf. § 6, stk. 3, og totalomsætningen/markedsandelen for de deltagende virksomheder ligger over bagatelgrænserne i lovens § 7, stk. 1.

Forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler i lovens § 6, stk. 1, omfatter ifølge stk. 2, nr. 1, aftaler mv., der består i at fastsætte købs- eller salgspriser eller andre forretningsbetingelser. Dette gælder også, hvor prisfastsættelsen sker inden for en brancheorganisation, jf. § 6, stk. 3.

Som udgangspunkt er også prissamarbejder af vejledende karakter, herunder bl.a. horisontale listepreiser, der udsendes af en brancheforening, omfattet af forbudet. Dette skyldes, at disse listepreiser ofte i praksis har vist sig at være prisstyrende.

Men med det utal af varianter, der findes inden for de enkelte bilmærkers forskellige modeller, og hvor der igen er afvigelser fra bil til bil med hensyn til teknisk og vedligeholdelsesmæssig stand, ekstra-udstyr, lokale forskelle i udbud og efterspørgsel osv., ses der ikke at kunne påvises eller sandsynliggøres nogen prisnormering som følge af brugtbilkataloget.

Dertil kommer, at brugtbilmarkedet er et stort og uoverskueligt marked, der adskiller sig på væsentlige punkter fra salg og videresalg af nyproducerede varer, og som i høj grad er præget af asymmetrisk information, hvor kataloget sammen med andre tilgængelige prisinformationer, må anses som et nyttigt hjælpemiddel til at mindske den usikkerhed, der ofte vil være forbundet med vurderingen af en brugt bils værdi.

På denne baggrund, og da der heller ikke ses at være andre konkurrencebegrænsende elementer indeholdt i DAF's vejledning om priser på brugtbilmarkedet, må det omhandlede brugtbilkatalog anses for at falde uden for forbudet i konkurrencelovens § 6, stk. 1, jf. stk. 3.

Konkurrencelovens §§ 8 og 9

DAF har ganske vist ansøgt om en fritagelse efter konkurrencelovens § 8, men da kataloget ikke kan anses for omfattet af forbudet i lovens § 6, er det uforholdsmæssigt at vurdere, om betingelserne for en fritagelse er opfyldt.

Derimod vil der kunne meddeles en erklæring efter lovens § 9 om, at det anmeldte brugtbilkatalog efter de forhold, Konkurrencerådet har kendskab til, ikke er omfattet af forbudet mod konkurrencebegrænsende aftaler mv. i lovens § 6, stk. 1, jf. stk. 3, og at rådet derfor ikke finder anledning til at gribe ind over for kataloget.